

Kulturhistorisk beskrivning av trakten kring Genevad

Orsaken till Genevads tillkomst kan tillskrivas tre olika företeelser: järnvägen, tegelbruket och sockerbruket. Dessförinnan tillhörde området Elestorps by men som under 1800-talets senare hälft, successivt styckades av för att bilda underlag till dagens bebyggelse. Tillkomsten av tegelbruket år 1896 och sockerbruket år 1906 var då de största orsakerna till att området expanderade.

Namnet Genevad skall kopplas samman med de äldre vägar som sträckte sig från Tjärby till Eldsberga. På äldre kartor fanns ingen bro över Genevadsån utan man har varit tvungen att ta sig vadande över ån. En lämplig plats fanns i anslutning till den gamla bron dit man också förlade vadstället. Här finns även en milsten från år 1666 som då också antyder att vägsträckningen har riktigt gamla anor.

Anledningen till att tegelbruket placerades i Genevad berodde bland annat på den goda tillgången på lera. I ett förhistoriskt perspektiv är leriga marker oftast synonymt med en frånvaro av mänskliga aktiviteter. De tunga jordarna var mer eller mindre omöjligt att bearbeta med de enkla jordbruksredskap som stod till bud (hacka eller årder) utan istället valde man platser där jordmånen huvudsakligen bestod av sand eller grus. Ur ett kulturhistoriskt perspektiv betyder det att området kring Genevad innefattar ytterst få fornlämningar utan det är i de mer höglänta områdena som de forntida aktiviteterna har varit som mest intensiva. Undantagen består av ett antal stenåldersboplatser som har varit knutna till Genevadsån men också att de låglänta partierna har fungerat som ett resursområde för de kringboende.

De första människorna kom till trakten för mer än 9 000 år sedan och valde då att bosätta sig alldeles intill Genevadsån. Med tiden steg havsnivån vilket resulterade i att denna del av åfåran kom att utgöra en smal havsvik. Följden blev att boplatsen översvämmades och folket valde att flytta sina bopålar längre ut mot havet. Den nya samlingspunkten kom därefter att ligga vid Tönnersa där spåren fortfarande ger sig tillkänna genom all den flinta som ligger i åkrarna.

Från forntidens yngre perioder, brons- och järnåldern, återfinns man traktens fornlämningar på höjderna kring Daggarp där några enstaka gravhögar vittnar människans närvaro. Längst i väster kan man fortfarande utläsa namnet "Konehög" på den ekonomiska kartan. Idag syns inget på platsen då högen schaktades bort i samband med grustäkt för 80 år sedan. Men innan den helt försvann undersöktes de kvarvarande resterna av Viktor Ewald och han fann då rester efter en gravlagt person vars brända ben hade placerats i ett keramikkrärl. I den sydligaste delen av samhället kan man urskilja några skålgropar på en berghäll. Hit har man dragit sig under bronsåldern eller järnålderns tidigaste faser för att söka välgång och lycka hos de högre makterna.

Spåren efter järnåldern är ännu mer sparsamma och har enbart givit sig tillkänna via arkeologiska undersökningar. Just vid Daggarp har man kunnat följa människornas strävan av att framställa järn då man inom ett mycket begränsat område har uppfört flera små schaktugnar. För att säkerställa ett lyckat resultat har man även tagit hjälp av högre makter genom att offra ett flertal keramikkrärl i en separat grop. I anslutning till det gamla brofästet över Genevadsån fanns tidigare en fornlämning vars funktion är mycket omdiskuterad. Vid början av 1900-talet fann man här ett stenblock med tre sliprännor. Blocket togs sedermera bort och

förvaras nu i fornparken vid Länsmuseum i Halmstad. Tidigare har man menat att rämnorna som belägg för att de använts till att slipa svärd eller andra större skärande redskap eller vapen. Den tanken har i dagsläget förkastats men samtidigt finns inga ytterligare konkreta förslag till användningsområde. Likaledes är dateringen okänd och i nuläget finns inga belägg som understryker ett förhistoriskt ursprung.

Den kanske mest iögonfallande lämningen idag är minnestenen som restes över slaget vid Genevad, där svenska och danska utkämpade en mindre batalj år 1657. Enligt historiska källor rapporterade båda sidor förluster som uppgick något över 100 döda och sårade soldater. Att slaget skedde just här har säkerligen att göra med betydelsen i ortnamnet, dvs. genom att gruppera i anslutning till ett vadställe hade man en klar överblick av området och lätt att försvara sig mot den fiende som tvingades strida i uppförlut.

En något yngre plats som också är förknippad med död är den avrättningsplats som ligger ett hundratal meter öster om Daggarp. Enligt uppgifter skall platsen vara en av de lokaler där Höks härad lät avrätta dödsdömda personer.

Som helhet kan sägas att trakten kring Genevad utgör den västliga utkanten av fornlämningsområdet kring Veinge och Vessinge. Under stora delar av vår forntid har markerna kring Genevad i första hand fungerat som ett resursområde och då framför allt som betesmarker för tamboskapen.